

РЕЦЕНЗИЯ

от **проф. д-р Блага Иванова Благоева**; УНСС, катедра „Политология“

Научна специалност: 3.3. Политически науки

Относно: дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“

Професионално направление 3.3 Политически науки (Международни отношения),

Софийски университет „Св. Климент Охридски“,

Юридически Факултет, катедра „Международно право и международни отношения“

Тема на дисертационния труд: „**Философските корени на политическия реализъм**“

Автор на дисертационния труд: **Денис Венциславов Киров**

1. Данни за докторантурата, дисертацията, автореферата и публикациите.

Участвам в състава на НЖ на основание Заповед № РД-38-343/02.07.2024 г. на Ректора на СУ.

В качеството си на рецензент потвърждавам следните факти:

- (1) Обучението е осъществено в редовна форма на докторската програма;
- (2) Дисертационният труд е обсъден и предложен за публична защита от катедра „Международно право и международни отношения“ при Юридически факултет на СУ;
- (3) Спазени са всички процедурни и законови изисквания по насрочената процедура по публична защита;
- (4) Дисертантът е изпълнил минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 на ЗРАСРБ и съответно по чл. 24, ал. 1 на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ;
- (5) Авторефератът съдържа необходимите елементи и информация, които съответстват на/и адекватно отразяват съдържанието на дисертационния труд;
- (6) Представена е справка за необходимите публикации – 4 публикации на български език, отразяващи отделни проблеми от дисертационното изследване.

Още в началото на своята рецензия заявявам подкрепата си към дисертацията и нейния автор и отправям колегиални комплименти към научния ръководител доц. д-р М. Рабохчийска за компетентното ръководство.

Представеният за защита дисертационен труд е актуален за политическата теория, защото дава задълбочена и систематизирана информация за значими аспекти на историческото развитие и философските корени на политическия реализъм като основен подход в международните отношения. Нещо повече, във фокус са поставени

философските основания на реализма не като основания на „строгата философска наука“, а като политико-философска традиция на мислене и разбиране на международните отношения. Още по-конкретно: фокусът е насочен към разбирането за/на политическото. Този подход изначално съдържа спорни и предизвикващи научен дебат възможности за анализ, надхвърлящ стандартните проблеми на реализма като подход в международните отношения. Тъкмо този ракурс в анализа, обаче поставя и много рискове и опасности. Става дума за мотивиране и теоретична защита на избор на проблемни полета, за критерии при подбор на аргументите, за критериите за сравнение между различни идеи... Изисква се изключителна широчина на мисленето, теоретични натрупвания, историческа и философска култура и точно изследователско фокусиране, за да бъде изследването не просто разказ, а задълбочен анализ. Ето защо приветствам избора на тема от страна на докторанта и оценявам всички трудности, пред които е бил изправен автора на дисертацията.

Темата на изследването е коректно формулирана. Самото то се отличава с балансирано съчетаване на теоретични познания и умения за анализи и обобщения.

В съдържателно отношение изследването на Денис Киров се характеризира с прецизност на анализа, свободна интерпретация на тези и авторски мнения, коректност при позовавания и цитирания.

В структурно отношение трудът е балансиран и се отличава с оригинална постановка, различна от познатите модели на подобен тип изследвания – увод, две части (всяка с обособени глави), заключение, библиография.

Общият обем на дисертацията – 244 страници (238 страници основен текст и 6 - използвана литература) изцяло удовлетворява утвърдените стандарти. Използваните литературни източници (109 на брой на български и английски език) са достатъчни като времева актуалност и тематична насоченост.

В Увода са налице основните атрибути – обект и предмет (макар да няма прецизно разграничение между тях); основна цел; методологически инструментариум (който е използван адекватно и продуктивно); основни задачи; съдържателните и темпорални ограничения на изследването; актуалност на темата..... Всъщност в Автореферата посочените атрибути на Увода са дефинирани много по-точно и прецизно, отколкото в самата дисертация. Оценявам като изключително позитивен момент на увода подробното описание и защита на ограниченията при анализа, които авторът прави. По

този начин Д. Киров в аванс „стопира“ въпроси и други възможни аналитични подходи към темата и доказва, че има ясна визия за целите на изследването си. Изключително добро впечатление прави, че докторантът демонстрира висока степен на познаване на научната литература по изследваната проблематика, адекватно и продуктивно я използва и коментира мотивирано и със самочувствие на изследовател.

Анализът е логичен и последователно представя следните проблеми: в първа част на изследването - съдържателните граници на класическия реализъм, чрез подробно представяне и авторска интерпретация на идеите на Макс Вебер (оценен като идеен предшественик на реализма), Ханс Моргентау (с акцент върху формулираните от него шест принципа на политическия реализъм и оригинална връзка между разбиранията за политическото на Моргентау и Вебер), Е. Х. Кар (постановката за връзката политика-сила), Джон Херц, Хърбърт Бътърфилд (разбирането за дилемата на сигурността), Реймон Арон (идеите за значението на силата) и Джордж Кенан (за човешката природа). Втората част на дисертационното изследване подлага на анализ и интерпретация концепцията на Крал Шмит за политическото и обвързва неговите идеи с базисни постановки на други представители на реализма като подход в международните отношения. Разгледана е полемиката с Моргентау, въпросите за отношението приятел-враг, за автономията на политическата сфера, за ролята на държавата, за елементите на политическия субект (тезата за номоса на земята), за конституирането на политическия субект, за политическия ред... Посочените проблеми не са разгледани самоцелно, а в контекста на международните отношения и подчинени на основната теза. По този начин докторантът обогатява/„допълва“ „теоретичния канон на реализма“, чрез извеждането на тезиса за политическата субективност в пространството на международната среда и прави предположението за „партикуларната перспектива към международната система и партикуларния облик на отделния политически субект“.

Заключението синтетично представя получените резултати и изводи, до които авторът достига.

В съдържателно отношение по-конкретно правя следните *коментари* свързани с достойнствата и постиженията на дисертационното изследване:

- (1) Оценявам като оригинална поставената цел на изследването: посредством анализ на концепцията на Шмит за политическото и основния му критерий за политическо да се идентифицират проблемните моменти в реалистката концепция за политическо и да се осъществи съдържателна интеграция между „външното“ за реализма понятие за политическо на Карл Шмит с известните

основополагащи принципи на реализма като подход в международните отношения. По този начин дисертационното изследване добогатява класическата реалистка концепция.

(2) Внимание заслужава тезата на автора, че чрез възприемане на понятието за политическо, теорията на реализма придобива специфично политически характер. Тази теза подлежи на доразвиване и съдържа потенциал за съществени анализи и изводи в полето на реалистките изследвания.

(3) Целият текст на дисертационното изследване е написан с подчертан реверанс към философския език и философското осмисляне на проблематиката. И макар авторът специално да заявява, че се дистанцира от строгата философска наука, изследването демонстрира усет към философска дълбочина и заключения. Нещо, не толкова често срещано сред младите анализатори в сферата на международните отношения и заслужаващо академични комплименти.

(4) Авторът е обобщил голямо количество информация (като идеи и тези), логично подчинена на целите на изследването и това само по себе си може да се оцени като принос в българската научна литература. В този план на разсъждения си мисля, че анализът би спечелил, ако дисертантът по-убедително мотивира критериите за избор на анализирани автори и идеи. Дали защото са безспорни авторитети, или защото техните разсъждения се споделят от дисертанта.... И още нещо. На фона да демонстрираните познания и информираност, г-н Киров спокойно би могъл да прояви повече критичност и лични позиции в своите коментари и оценки. Но посоченото са по-скоро разсъждения, отколкото критични бележки.

(5) Оценявам високо и факта, че дисертационното изследване има предимно концептуално-понятиен заряд и може да послужи като основа за практико-приложни изследвания в сферата на международните отношения.

(6) И на последно място не мога да не отбележа и още едно достойнство на изследването – демонстрацията на ескалиращата сила на анализа. Ако в първата част текстът демонстрира философска култура и информираност, то във втората част авторът ни показва уменията си да подчини тези култура и информираност на своята теза и да я докаже.

2. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приемам като цяло самооценката на автора за приносните моменти в дисертационното изследване, защото:

Първо, дисертацията е сред първите в българската научна литература, която „внася“ концепцията за политическото на Карл Шмит в канона на политическия реализъм и поставя начало на научен дебат относно „реалната ценност на Шмит като изследовател от школата на реализма и колко подходящо е да се прилагат неговите концепции – най-вече за приятелите и враговете – като фундаментални елементи на теорията на политическия реализъм“.

Второ, приносен момент е анализът на международните отношения в смисъла на абсолютна субективност и предложението на дисертанта за нов подход към разглеждането на въпросите за системата и структурата на международната среда.

Трето, оригинален принос намирам и в идеята за поставяне и разглеждане на политическото като „първи момент в онтологичната структура на политическия реализъм“.

Четвърто, от една страна - дисертационното изследване представлява принос към българската научна литература, посветена на политическия реализъм; от друга – обогатява родната литература посредством анализ и интерпретация на политико-философските идеи на К. Шмит и тяхното пренасяне в полето на теорията на международните отношения.

По мое мнение всички приноси имат научно-теоретичен характер и съдържат потенциал за практическа приложимост, дори и само поради факта, че поставят начало на научен дебат.

3. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам сериозни съдържателни критичните бележки. Оценява се това, което е написано, а не това, което би могло да се напише.... Трудът е на Денис Киров и той културно и убедително защитава своята теза.

Препоръчвам дисертационното изследване да бъде публикувано като монография, за да придобие по-голяма популярност сред интересуващата се аудитория.

4. Заключение

Дисертационния труд на Денис Венциславов Киров съдържа теоретични и приложни научни резултати. Той е самостоятелно оригинално изследване, отговарящо на съвременните изисквания за научен текст. Оценявам, че дисертационния труд изцяло

удоволетворява изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане. Ето защо предлагам на научното жури да присъди на Денис Киров ОНС „доктор“ в професионално направление 3.3. Политически науки.

31.08.2024, София

Подпис:

(проф. д-р Блага Благоева)